

ТЕМА 11

ГРОШОВИЙ РИНОК ТА ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА

*Задача ФРС полягає в тому, щоб заховати випивку саме в той час, коли вечірка в повному розпалі.
(У. Мартін, голова ФРС в 1951-70 рр., який пережив на цій посаді чотирьох президентів США)*

1. Гроші, їхні функції.
2. Пропозиція грошей. Попит на гроші. Рівновага на грошовому ринку.
3. Кредитна система.
4. Політика дешевих і дорогих грошей.

Основна література

1. Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М.Тарасевича. – К., 2006. – (Глава 18 – с. 370-389).
2. Воробйов Є.М. та ін. Економічна теорія: Посібник вищої школи / Під заг. ред. Є.М.Воробйова. – Харків; Київ, 2001. – (Глава 26 – с. 538-562).
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – К., 2003. – (Глава 18 – с. 420-436).
4. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: Навч. посібник. – К., 2005. – (Розділ 16 – с. 236-240).
5. Палехова В.А. Макроекономіка. – Миколаїв, 2005. – (Тема 6 – с. 179-208).
6. Панчишин С. Макроекономіка. – К., 2001. – (Тема 6, 11 – с. 182-202, 366-401).
7. Політекономія / За ред. Ю.В.Ніколенка. – Київ, 2003. – (Глава 7 – с. 173-176).

Додаткова література

1. Базелер У., Сабов З., Хайнрих Й., Кох В. Основы экономической теории: принципы, проблемы, политика. Германский опыт и российский путь. – СПб., 2000. – (Глава 11 п.4, 18, 19 – с. 296-299, 467-512).

2. Камаев В.Д. и колл. авт. Экономическая теория: Учебник. – М., 1998. – (Раздел III – с. 299-369).
3. Курс экономической теории / Под ред. М.Н.Чепурина, Е.А.Киселевой. – Киров, 2002. – (Глава 20 – с. 438-465).
4. Семюелсон П.А., Нордгауз В.Д. Макроекономіка. – К., 1995. – (Розділ 10, 11 – с. 233-295).
5. Теоретическая экономика. Политэкономия: Учебник для вузов / Под ред. Г.П.Журавлевой и Н.Н.Мильчаковой. – М., 1997. – (Глава 20, 22 – с. 324-335, 346-385).
6. Хейне П. Экономический образ мышления. – М., 1997. – (Глава 17, 19 – с. 535-555, 591-514).
7. Экономика: Учебник / Под ред. А.И.Архипова, А.Н.Нестеренко, А.К.Большакова. – М., 1999. – (Глава 11 – с. 269-297).
8. Экономическая теория (политэкономия): Учебник / Под общей ред. акад. В.И. Видяпина, акад. Г.П. Журавлевой. – М., 1999. – (Глава 33 – с. 425-443).

Основні категорії

Функції грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб нагромадження, ліквідність, пропозиція грошей, грошові агрегати M_1 , M_2 , M_3 , L , попит на гроші, ФРС, обов'язкові резерви, грошовий мультиплікатор, операції на відкритому ринку, облікова ставка, політика дорогих (дешевих) грошей.

Контрольні завдання

1. Порівняйте грошові агрегати. Як кожен з них виконує функції грошей? Назвіть переваги й вади кожного з агрегатів.
2. Що визначає попит на гроші?
3. Які процеси відбуваються в національній економіці, якщо порушується рівновага на грошовому ринку?
4. У чому полягають особливості кредитної системи України?
5. Для західних країн типовою є висока щільність банків (кількість мешканців на одну банківську філію): у Бельгії на один банк припадає 717 мешканців, у Швейцарії – 835, у ФРН – 1000, у Франції – 1314, в Англії – 1331, в Японії – 1780 мешканців. З огляду на це чи можна говорити вже про насиченість банками економічної структури України?
6. Комерційний банк “Мрії збуваються” має такі активи та зобов'язання: 6 мільйонів доларів у вигляді державних облігацій та резервів; 40 мільйонів у вигляді депозитів та 36

мільйонів у вигляді виданих кредитів. Складіть баланс банку. Чому він дорівнює?

7. Під час прогулянки в саду Щасливчик Боб знайшов скриньку із 100 тис. доларів. Після того, як він відніс ці гроші та поклав на депозит у банк, в якому норма обов'язкових резервів становить 5%, як зросла загальна пропозиція грошей в економіці? Якщо ставка обов'язкових резервів впаде до 0%, як це вплине на пропозицію грошей?
8. У ХХ столітті золото припинило відігравати роль грошей, відбулася його демонетизація. Проте досі центральні банки багатьох країн продовжують створювати золоті запаси. Чим це можна пояснити?
9. Навіщо комерційні банки повинні мати обов'язкові резерви в Центральному банку?
10. Розрізняють три методи стабілізації грошового обігу: нуліфікацію, ревальвацію і девальвацію. Із впровадженням гривні в Україні який метод стабілізації грошового обігу було використано?
11. Чи можливо змінити пропозицію грошей так, щоб це не вплинуло ні на рівень цін, ні на рівень національного доходу? Поясніть.
12. Опишіть, як грошово-кредитна політика може вплинути на споживання, навіть якщо вона не вплине на ставку відсотка взагалі.
13. Припустіть, що в економіці спостерігається:
 - а) довготривала інфляція, яка визначається високим рівнем;
 - б) довготривалий спад і зростання безробіття.Які заходи повинен ужити Центральний банк для стабілізації економічного становища в країні в цих випадках?
14. У серпні 2005 року Національний банк України підвищив облікову ставку з 9 до 9,5%, норматив обов'язкових резервів по вкладах до запитання і поточних рахунках – з 7 до 8%. Яку політику проводив Нацбанк? З якою метою?
15. Проаналізуйте висловлювання Дж.Кейнса: “Не існує більш вправного й надійного засобу повалення існуючих підвалин суспільства, ніж дестабілізація валюти. До цього процесу залучаються всі приховані руйнуючі сили економічного закону, до того ж робиться це таким чином, що жодна людина з мільйона не в змозі їх розпізнати”. Як ви оцінюєте наслідки дестабілізації української національної валюти? **(Дайте відповідь письмово.)**

Тестові завдання

1. Грошовий агрегат M0 включає:
 - а) готівку і чекові рахунки;
 - б) тільки готівку;
 - в) невеликі термінові внески;
 - г) депозити під нульову ставку?
2. Грошовий агрегат L включає:
 - а) тільки готівку;
 - б) готівку, чекові рахунки, невеликі термінові внески;
 - в) тільки акції та облігації;
 - г) усі ліквідні та низьколіквідні платіжні засоби?
3. Ліквідність платіжного засобу – це:
 - а) здатність бути швидко обміненим на товар;
 - б) здатність бути обміненим на готівку;
 - в) здатність товару бути швидко обміненим на готівку;
 - г) здатність гривні бути обміненою на євро?
4. Поняття “попит на гроші” означає:
 - а) суму грошей, які б підприємці хотіли використувати для надання кредиту при даній відсотковій ставці;
 - б) суму грошей, яку населення хотіло б витратити на купівлю товарів та оплату послуг;
 - в) попит на гроші з боку активів;
 - г) сукупність попиту на гроші для угод і попиту на гроші як на активи?
5. Попит на гроші для укладання угод змінюється таким чином:
 - а) зростає при збільшенні відсоткової ставки;
 - б) зростає при зниженні відсоткової ставки;
 - в) знижується при зменшенні номінального обсягу ВВП;
 - г) знижується у міру зростання обсягу номінального ВВП?
6. Попит на гроші як на активи змінюється таким чином:
 - а) зростає при збільшенні відсоткової ставки;
 - б) збільшується при зниженні відсоткової ставки;
 - в) знижується у міру зростання номінального ВВП;
 - г) знижується при зменшенні номінального ВВП?
7. Реальна відсоткова ставка – це:
 - а) відсоткова ставка в національних грошових одиницях, не скоригована на рівень інфляції;
 - б) відсоткова ставка в національних грошових одиницях, скоригована на рівень інфляції;

- в) ставка відсотка, що сплачується по позиці, яка вимірюється в товарах та послугах;
 - г) немає вірної відповіді.
8. Грошовий мультиплікатор – це:
- а) співвідношення суми депозитів до суми кредитів;
 - б) величина, обернена до ставки позичкового відсотка;
 - в) величина, обернена до норми обов'язкових резервів;
 - г) величина, обернена до норми прибутку?
9. Якщо номінальний обсяг ВВП складає 4000 грош. одиниць, а обсяг попиту на гроші для укладання угод складає 800 грош. одиниць, то
- а) попит на гроші як на активи складає 3200 грош. одиниць;
 - б) загальний попит на гроші складає 4800 грош. одиниць;
 - в) кожна грошова одиниця обертається в середньому 5 разів за рік;
 - г) попит на гроші як на активи складає 4800 грош. одиниць?
10. Небанківські фінансово-кредитні установи виконують такі функції:
- а) перетворення грошей на нерухомість;
 - б) перетворення тимчасово вільних коштів на позичковий капітал;
 - в) спекулювання;
 - г) перетворення акцій на гроші?
11. Активами комерційного банку є:
- а) облігації, випущені даним банком для залучення капіталу;
 - б) депозити населення;
 - в) кредити, взяті в інших банках;
 - г) кредити, надані підприємствам?
12. Пасивами комерційного банку є:
- а) власний капітал;
 - б) надані кредити;
 - в) готівка в касі;
 - г) обладнання?
13. Спеціалізовані комерційні банки:
- а) виконують весь спектр функцій банківської установи;
 - б) виконують 1/3 функцій банківської установи;
 - в) виконують небагато функцій з певною спеціалізацією;

- г) немає вірної відповіді?
14. Універсальні комерційні банки виконують:
- а) усі можливі функції банківської установи;
 - б) весь спектр найбільш поширених послуг;
 - в) деякі специфічні функції;
 - г) немає вірної відповіді?
15. Із часів створення банків потреба в утриманні обов'язкових резервів була пов'язана з:
- а) необхідністю проведення грошово-кредитної політики;
 - б) інфляцією;
 - в) коливанням курсу цінних паперів;
 - г) страхуванням банку на випадок великої кількості одночасних вимог вкладників?
16. Метою грошово-кредитного регулювання з боку Центрального банку є регулювання:
- а) обороту готівкових коштів;
 - б) грошової маси МЗ;
 - в) банкнот Центрального банку;
 - г) немає вірної відповіді?
17. Яка з перерахованих нижче операцій скоротить кількість грошей в обороті:
- а) купівля Центральним банком цінних паперів у комерційних банках;
 - б) зниження облікової ставки;
 - в) зниження норми обов'язкових резервів;
 - г) підвищення норми обов'язкових резервів?
18. Термін “облікова ставка” означає:
- а) процентну ставку доходів по цінних паперах, що купуються комерційними банками;
 - б) процент щорічного приросту маси грошей в обороті;
 - в) процентну ставку по позиках, що надаються Центральним банком комерційним банкам;
 - г) процентну ставку по міжбанківському кредиту?
19. Якщо Центральний банк знижує облікову ставку, то це:
- а) стимулює заощадження;
 - б) скорочує грошову масу в обігу;
 - в) стримує попит на позичковий капітал;
 - г) призводить до пожвавлення кон'юнктури?
20. Політика “дешевих” грошей передбачає:
- а) зниження облікової ставки, збільшення норми обов'язкових резервів;

б) продаж Центральним банком цінних паперів комерційним банкам;

в) підвищення облікової ставки, купівлю Центральним банком цінних паперів комерційних банків;

г) зниження облікової ставки, зниження норми обов'язкових резервів?

21. Облікова ставка відрізняється від ставки рефінансування, як правило, на:

а) 1-1,5%;

б) 4-5%;

в) 10-12%;

г) 22-25%?